

ER FOLKEKIRKEN VIRKELIG EN MARTYR?

Biskop Jan Lindhardt er en stor retoriker, der behændigt forstår at fremstille sin sag i det mest flatterende lys, mens modstandere sværtes sorte. Under overskriften ”Man gør en kirke fortræd” appellerede han i KD 18. marts til læserne for at vække deres medlidenhed med den stakkels folkekirke. Den lider nemlig, mener han, under ondsindet forfølgelse fra visse baptister og katolikker. Under et malplaceret påskud om, at folkekirkens befolkningsregistrering skulle krænke deres menneskeret, arbejder disse slette mennesker på for enhver pris at skade folkekirken!

Måske har biskoppen virkelig hermed held til endnu engang at styrke folkekirkens nationale front imod alle anderledes tænkende i dette land. Det skulle såmænd ikke undre i det klima, der efterhånden er opstået i det tidligere så retsindige og humane Danmark. Men måske skulle man alligevel slå koldt vand i blodet og prøve at se lidt objektivt på, hvad sagen egentlig drejer sig om.

Biskop Lindhardt beskriver folkekirkens registrering af den danske befolkning som en ærværdig tradition, der er foregået uafbrudt siden Christian IV's tid. Han maner til respekt for dette enestående stykke kristen kulturarv, som der bør værnes om. Men desværre er billedet ikke sandt.

Christian IV. indførte registrering af de kirkelige handlinger i kirkebøgerne. Men så snart det lykkedes at bryde den absolutte lutherske ensretning af befolkningen, således at der ca. 1670 opstod nogle fristeder for anderledes troende, såsom den reformerte menighed i København, de katolske menigheder ved gesandtskabskapellerne samt i fristaden Fredericia, foruden også jødiske menigheder, kunne alle disse ikke-lutherske, men ”anerkendte” trossamfund registrere deres medlemmer i deres egne kirkebøger, uden at dette på nogen måde vedkom statskirken. Dengang respekterede man, at der var tale om en kirkelig, ikke en verdslig registrering.

Således blev det ved at være lige til 1968. Men da man dette år ville indføre det nye ”Centrale personregister” (CPR-registret), blev der brug for en mere rational og ensartet grundregistrering. I foråret 1968 drøftede man i Folketinget, hvordan det skulle opnås. Mange mente, at lejligheden burde benyttes til at indføre en rent civil befolkningsregistrering, omfattende de grundlæggende data om hver enkelt person, såsom fødsel og død, og at den burde henlægges til kommunerne, der i forvejen førte folkeregistrene over folks bopæl mm. Det var jo en verdslig opgave, og desuden havde man en udmærket model i Sønderjylland, hvor grundregistreringen siden den tyske tid blev varetaget udenom kirken af personregisterførere i hvert sogn.

Når løsningen blev den nuværende ordning, hvorefter folkekirken fik udvidet sine kirkebøger over sine egne medlemmer til også at omfatte grundregistrering af hele befolkningen (stadig undtagen i Sønderjylland), så var politikernes hovedmotiv, at dette blev udregnet til at være den billigste løsning for staten! Der er således ikke tale om en nærmest sakral tradition fra selveste Christian IV's tid, men om en kold beregning for 37 år siden af, hvordan staten med de færreste udgifter kunne få en mere ensartet befolkningsregistrering.

Under debatten i folketinget blev det hævdet, at de ”anerkendte trossamfund” selv havde accepteret, at de på den måde mistede deres ret til at grundregistrere deres egne medlemmer. Men da Kirkeministeriet i efteråret 2004 blev opfordret til at fremlægge dokumentation af disse aftaler, kunne man ikke finde noget skriftligt belæg. Det er dog formentlig sådan, at kirkebogsførerne i de ”anerkendte trossamfund” i 1968 ikke så noget problem i den nye ordning, som de vel umiddelbart har opfattet som en lettelse af deres egne administrative byrder.

Men i dag - 36 år senere - har vi gjort nogle erfaringer om de praktiske konsekvenser af systemet, som man dengang næppe forudså. Biskop Jan Lindhardt belyser selv nogle af dem. Han fremhæver nemlig, hvilken "gavn", folkekirken har af befolkningsregistreringen. Den betyder, skriver han, at der findes et "mødested mellem danskerne og folkekirken", så alle danskere opdager, "hvor deres kirke ligger". Hermed menes jo helt åbenbart den lokale "folkekirke", skønt 15 % af befolkningen ikke tilhører denne folkekirke. Her bor "præsten, der som regel taler flere sprog, og som – i hvert fald på landet – har åbent næsten altid". Igen er der tale om folkekirkepræsten, men ikke om de "anerkendte" eller "godkendte" trossamfunds egne præster. Dette viser, at da man i 1968 fratog de andre trossamfund grundregistreringen af deres egne medlemmer, mistede de i en væsentlig del af deres officielle status i det danske samfund. Det mærkede de ikke dengang, men efterhånden har følgerne vist sig. Uanset at man påstår, at folkekirkens registrering blot er en neutral løsning af en statsopgave, viser Lindhardts egne argumenter, at der faktisk ligger en skjult dagsorden bag dette tvungne møde mellem alle danskere og den statsprivilegerede folkekirke. Alle skal på den måde nødes til at "opdage", at folkekirken er danskernes normalreligion.

Afsløringen af denne "skjulte dagsorden" er grunden til, at baptisterne nu nægter at lade deres børn registrere af folkekirken, og at katolikker for lighed har støttet en retssag med klage over denne form for administrativ diskrimination. I folkekirkens tvungne befolkningsregistrering gemmer sig et krav om, at alle udenfor folkekirken symbolsk skal bøje sig for dens statslige særstilling. "Nok har vi religionsfrihed i Danmark, men sandelig ikke religionslighed!" Denne og lignende erklæringer er i de seneste år næsten monotont blevet gentaget af repræsentanterne for den herskende politiske blok og dens kirkepolitiske talerør, hver gang der har været tale om at demokratisere den danske religionspolitik. Man fastholder hårdnakket monopolerne. De "fra folkekirken afvigende" skal sandelig lære deres underordnede rolle at kende.

Nej, det er ikke "had til folkekirken", der er årsag til kritikken fra "afvigernes" side. Det er ønsket om at frigøre sig fra de tendenser til religiøs ensretning, der i stigende grad opleves i den nuværende danske kirkepolitik, og som bl.a. symboliseres af befolkningsregistreringen. Det er ønsket om at få lov at opleve noget andet end vrangvillig tolerance, men engang at opnå positiv respekt for vi andre trossamfunds integritet. Derfor klager vi og ønsker bl.a., at registreringen af den danske befolkning skal ud af folkekirkens regi og placeres, hvor den slags hører hjemme, nemlig i den verdslige forvaltning, hvor alle uanset konfession behandles på lige fod. Netop nu, hvor den nye kommunalreform er på trapperne, frembyder der sig jo en glimrende lejlighed til at flytte denne opgave fra folkekirken til de nye kommuner.

En model for, hvordan det skal gøres, har vi som sagt indenfor landets grænser, nemlig i Sønderjylland. De fleste af de kordegne, der i dag sidder på kirkekontorerne i kongeriget, vil sikkert fortsat kunne bruge deres ekspertise som ansatte i de nye storkommuner.

Kirkebøgerne vil herefter kunne nøjes med det formål, der svarer til deres navn og oprindelige hensigt, nemlig at være de enkelte kirkesamfunds registre over deres egne kirkelige handlinger, såsom dåb, vielser, konfirmationer eller begravelser, og det uanset om det er folkekirkens eller andre trossamfunds kirkebøger. Eventuelle aftaler om, at visse kirkelige handlinger, især vielser, også skal have civilretlig gyldighed, kan fortsat træffes i forhandlinger mellem staten og de enkelte kirkesamfund.